

עוד בדין הקדש שדה מקנה; האם נאמר בו דין 'ציאה' מן ההקדש ביובל; האם היובל מהווה הגבלה בעצם הקנין מעיקרו, או אינו אלא הפקעה מחודשת – ע' בספר בית ישי קכט. וע"ע: חדושי הגר"ח הלוי תרומות א, י; שיעורי ר' שמואל קדושין טז. (עמ' קמז).

*

'אף על פי שההקדשות והערכים והחרמים מצוות, וראוי לו לאדם להנהיג עצמו בדברים אלו כדי לכוף יצרו ולא יהיה כילי ויקיים מה שצוו נביאים כבד את ה' מהונך, אעפ"כ אם לא הקדיש ולא העריך ולא החרים מעולם אין בכך כלום. הרי התורה העידה ואמרה וכי תחדל לנדר לא יהיה בך חטא (רמב"ם ערכים וחרמים ח,יב).

אעפ"י שאמרו (ע' ריש חולין) טוב שלא לידור כלל, ואפילו רבי יהודה לא אמר טוב לידור ולשלם אלא ב'הרי זו, והלא נדר ערכין הוא ב'הרי עלי' – צ"ל שלא אסרו אלא ברגילות, וכמו שאמרו 'אל תהי רגיל בנדרים', אבל מעט באקראי טוב וראוי, כמש"כ בחולין שם.

דף כז

'הניחא לשמואל דאמר בשנת היובל עצמה לא קדשה, קמ"ל דכהנים ולוים מקדישין לעולם' – שהרי טעמו של שמואל מקל-וחומר, ומה השדה המוקדשת כבר יוצאה ביובל, זו שאינה מוקדשת אינו דין שלא תיקדש (ע' לעיל כד), אם כן שדה הלויים שאינה יוצאת ביובל שהרי הם גואלים לעולם, בטל בה ה'קל וחומר' ושוב אפשר להקדישה ביובל.

ז'לטעמיך בין לפני היובל בין לאחר היובל למה לי' – כי לומר שגואלים לאחר היובל אין צריך, שכבר אמר 'גואלין לעולם'. ועוד, ב'לפני היובל' אין שום חידוש – 'אלא איידי דתנא רישא' בראש הפרק, גבי ישראל 'לפני היובל ולאחר היובל, תנא נמי סיפא...'

'איידי דתנא רישא אין מקדישין ולא גואלין, תנא נמי סיפא מקדישין וגואלין'. ואם תאמר מ"מ מאי שנא כהנים ולויים משאר ישראל, שברישא אמרת אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים וכאן אמרת מקדישין לעולם? יש לומר, ישראל שאינו יכול לגאול אחר היובל, אם מקדיש פחות משתי שנים לא יוכל לגאול אלא עד היובל ועל כרחו ישלם מכספו חמשים שקל אם בא לגאולה, לכך יעץ התנא שלא לעשות כן, משא"כ כהנים ולויים שגואלים לעולם, יכולים להקדיש סמוך ליובל ולהמתין כמה שנים ולגאול אחר כך בגירוע [ומ"מ אין חידוש דין בדבר, שממילא שמענו זאת – על כן אמר 'איידי דתנא רישא...']

פרק שמיני

'אומרין לו פתח אתה ראשון, שהבעלים נותנין חומש וכל אדם אין נותנין חומש'. לכאורה זהו טעם שהבעלים קודמים בפדיה לכל אדם, אבל מה טעם הוא זה לפתוח ראשון דוקא.

וי"ל אם יפתח אחר, אזי הבעלים יציעו פחות ממה שהציע זה, בענין שהם יוקדמו בגלל תוספת החומש. וכגון אם יאמר אחד עשרים וחמשה יאמרו הם עשרים ופרוטה, ואז יפדו הם בעשרים וחמשה (- קרן וחומש של עשרים) ופרוטה. אבל עתה שהם פותחים, יחששו להציע עשרים ופרוטה, שמא האחר יאמר עשרים וחמשה ושתי פרוטות והוא יקדם [ואמנם אם ירצו או ליתן כמו שאמר זה בתוספת חומש ממה שאמרו בתחילה, הם קודמים, כדתניא בסיפא 'אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחד...'] - אבל יש לחוש שבסכום כזה כבר לא יתוצו, ונמצא ההקדש מופסד], אלא יאמרו מתחילה כמה שהשדה שוה להם.

'כופין'. כתב הרמב"ם (ערכין ה,א): דוקא בזמן שאין היובל נוהג כופים, שהרי אינה יוצאה לכהנים ביובל וסופה להיפדות לעולם, לכן כופים את האדון לפתוח ראשון, אבל בזמן שהיובל נוהג - אין כופים לפדות. והראב"ד השיגו שאין לחלק בדבר, כי סיבת הכפיה היא משום שמצות גאולה באדון וגם משום שהוא מוסיף חומש (וכ"כ רבנו גרשום), והרי טעמים אלו שייכים גם כשהיובל נוהג. והתוס' כתבו בסיבת הכפיה - משום תקלה, שלא יבואו להנות מן ההקדש [וגם לפי דבריהם משמע שאין חילוק בין זמן שהיובל נוהג לזמן שאין היובל נוהג].

כפיה זו, האם היא מן התורה או מדרבנן; הנה לפי דבריו של הרמב"ם, לחלק בין זמן היובל לזמן שאין היובל, ודאי נראה שאין הכפיה דין תורה, שאם כן אין מקום לחלק בכך. וכן לפי דברי התוס' מבואר שהוא דין דרבנן. אבל לפי הראב"ד יש מקום להסתפק שמא הוא דין תורה, או שמא מן התורה אין גאולת האדון אלא מצוה בעלמא ואין כופין עליה (עפ"י זבח תודה).

א. נראה לכאורה שמצות גאולה אינה כחיוב המוטל אקרקפתא דגברא, שהרי לא נאמרה בתורה בלשון ציווי על האדם, אלא שמכך שאמרה תורה 'ואם לא יגאל ונמכר בערכך' למדו (בבכורות יג) שרצון התורה שייגאל לכתחילה ע"י האדון. ובוה מובן מה שהקשו התוס' (בד"ה מאי) מדוע כאן כופין ואילו בשאר קדימויות אין כופין, כגון ביבום וחליצה או פדיון ועריפה - והקשו על קושיתם, הלא באלו בכל אופן האדם מקיים מצוה, הן ביבום הן בחליצה, בפדיון או בעריפה, אבל כאן הרי אם לא יגאלו הבעלים לא קיימו מצוה כלל, ולכן כופין? אך להאמור ניחא, כי פשוט להם לתוס' שאין כאן מצוה המוטלת על הבעלים, אלא עלינו הדבר מוטל שתיגאל השדה על ידיהם, וכיון שכן, אין כאן אלא דין 'קדימה' ולא חיוב האדם כשאר מצוות.

ולפי"ז מובן שדין כפיה זה אינו בכלל כפיה שבשאר מצוות. וע"ע להלן שכ' להוכיח מדברי הגמרא שמשום מצות קדימה בלבד, אין דין כפיה כלל, אף לא מדרבנן. ובוה מוסברים דברי הרמב"ם (מעשר שני ד,כ) שכתב חומר במעשר שני מבהקדש, שבמעשר כופין את הבעלים לפתוח ראשון - והלא גם בהקדש כן? אך בהקדש אין דין כפיה מצד עצם מצות הקדימה, אלא רק משום ריווח ההקדש, אבל במעשר כופין מצד עצם הקדימה. כזה פירש במנחת חינוך תעג,ח.

ב. יש שדייקו מלשון הרמב"ם (ערכין ה) שהמצוה בבעלים לגאול נאמרה רק בשדה אחוזה ולא בשאר הקדשות. וצריך עיון, הלא הכתוב שלמדו ממנו דין זה, 'ואם לא יגאל נמכר בערכך' נאמר במקדיש בהמה טמאה. למהותה של כפיה זו - בספר 'מעשה חשב' כתב שאינה אלא בדברים. וכן מסתבר, שהרי נאמר בתורה **ואם לא יגאל** - הרי מפורש שיש שתי דרכים (עפ"י זבח תודה).

'חזר בו של חמשים ממשכנין מנכסיו...' - לפי שאמירה לגבוה כמסירה להדיוט, לכך זכה ההקדש באמירתו של זה ונפרעים ממנו בחזרתו (ע' רמב"ם ומגיד משנה מכירה ט,א). וע' תור"י הזקן קדושין כט. שאין אומרים 'אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט' אלא כשנותן דבר לגבוה, ולא במה שהוא אומר ליתן או במה שאינו תחת ידו עתה. וצ"ל ששונה הכרזה זו שכך היא התקנה מעיקרא שכל מי שיאמר סכום, מתחייב הוא בזה ואין יכול לחזור.

'אמר אחד הרי היא שלי בעשרים ואחת - הבעלים נותנין עשרים ושש...' טעם הדבר נראה, כיון

שאי אפשר להחליטו ביד האחר משום הפסד הקדש, וצריכים הבעלים לקבלו, על כן אם לא יוסיף מה שהוסיף האחר, הרי זה כמו גזל, כי הבעלים הרי הם כמכריחים את ההקדש למכרה במחיר נמוך [כי המחיר הוא הקרן לבדו, והחומש אינו אלא תוספת הבעלים] – לכך צריכים הבעלים להוסיף מה שהוסיפו אחרים. אבל אינם חייבים חומש על תוספת זו, כי התוספת אינה תשלום עבור דמי השדה אלא ענינו כפיצוי על הפסד ההקדש, ועל תשלום כזה אין דין חומש.

הסבר נוסף: כיון שההקדש יכול לקבל עבור קרקע זו עשרים ואחד, הרי היא שוה עכשיו להקדש מחיר זה, אעפ"י שאין זה שוויה האמתי – הלכך חייב הפודה לשלם את השווי הזה. ואולם אינו חייב עליו חומש, כי אין זה הערך האמתי של הקרקע [אכן אם שמוהו ב"ד בעשרים ואחד – מבואר בגמרא להלן שחייבים הבעלים להוסיף חומש על עילוי זה], וחוב חומש לא נאמר אלא במחיר השוק של הנכס או במחיר ששוה לפודה, כמשמעות הכתוב ויוסף חמישית כסף ערכך (עפ"י קהלות יעקב ה; וע' גם שפת אמת).

כל זה אמור לשיטת רש"י ותוס', אבל הרמב"ם (ערכין ח,ה) סובר שאין הבעלים חייבים ליתן את התוספת שהוסיף האחר אלא נתנים עשרים וחמש בלבד, ורק אם הוסיפו על הסכום שאמר האחר, אפילו פרוטה אחת – רק אז חייבים ליתן התוספת, וללא חומשה.

(ע"ב) 'אמר רב חסדא: לא שנו אלא שבן ארבעים עומד במקומו, אבל אין בן ארבעים עומד במקומו – משלשין ביניהן... כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה'. לפירוש רש"י (וכן דעת הראב"ד), החלוקה ביניהם בתשלום אינה שוה, כי האחרון משלם לבדו על התוספת שהוסיף הוא, ועוד משלם עבור התוספות שהוסיפו קודמיו שחזרו בהם, ואילו הראשונים אינם אחראים על הפסד התוספת שהוסיפו הבאים אחריהם. ואילו הרמב"ם (ערכין ח,ד) סובר 'משלשין ביניהם' – בשוה [כמו בכל מקום בש"ס. כסף משנה], כי גם הראשונים אחראים על הפסד הכולל כיון שהסכימו כולם לחזור בבת אחת, והרי נעשים שותפים בחזרה לאחרון (עפ"י הכס"מ. וע"ש שאמנם לפי השקלא-טריא משמע שאין החלוקה שוה בין כולם, וכמו שהקשה הראב"ד, אך לפי המסקנא שחילקו בין חזרה כאחת לחזרה בז"ז, מתפרש 'משלשין' כפשוטו. וע"ע אור שמח שם).

'הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם בעשרים ואחת... למימרא דחומש עדיף, ורמינהו, בעל הבית אומר בסלע ואחד אומר בסלע ואיסר – של סלע ואיסר קודם...' כנזכר לעיל, שיטת הרמב"ם (ערכין ה,ה) שהבעלים אינם נתנים את תוספת המחיר שהוסיף האחר, אלא נתנים את הקרן שאמרו הם עם חומשו (כלומר עשרים וחמש בלבד), ורק אם כשהוסיף האחר במחיר הוסיפו הם על סכומו, אפילו פרוטה אחת בלבד – חייבים ליתן את התוספת שהוסיפו, אך ללא חומש של אותה תוספת.

לפי שיטה זו, קושית הגמרא ממעשר מתפרשת בפשיטות; כאן ראינו שהחומש שהוא מוסיף עדיף על תוספת קרן של האחר, ואילו במעשר ראינו להפך. ומתקן, משום ריווח ההקדש את החומש. [ולשיטת רש"י, שהבעלים נתנים גם את התוספת שהוסיף האחר, מתפרשת הקושיא כמו שכתבו התוס', מדוע כאן אנו כופים הבעלים ליתן את התוספת שאמר האחר, ואין אומרים כן במעשר. אלא שלפי זה תירוצן הגמרא אינו מיושב כ"כ] (עפ"י אור שמח ערכין ח,ה).

'רצו – אין, לא רצו – לא, אמרי אתא גברא בחריקין'. משמע שאין כופים את הבעלים לפדות משום מצות גאולה באדון, ורק אם סכום הבעלים גדול משל האחר – כופים. ומובן הדבר גם על פי דברי התוס' (לעיל ד"ה מאי), שסיבת הכפייה לבעלים לפדות – משום תקלה, שלא יהנו העולם מן ההקדש, וכאן שבין כך ייפדה – אין כופים משום המצוה שלכתחילה באדון.

ב. לא נגאלה השדה ביובל; לר"י ור"ש השדה נחלקת ביובל לכהנים, והריהי שייכת לכהן שזכה בה כשדה אחוזתו, ואין לבעלים הראשונים שום זכות בה.

ולדעת ר"א שאינה יוצאת מן ההקדש – אין הבעלים הראשונים יכולים לגאלה כשדה אחוזה אלא כשדה מקנה, הלכך דינם כשאר כל אדם שיוצאת מהם ביובל הבא ומתחלקת לכהנים (לא יגאל עוד – לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת כשדה מקנה). ולפי 'איכא דאמרי', יכולים הבעלים לגאלה כדין שדה אחוזה, ואינה יוצאת מידם ביובל הבא.

ג. שדה שיצאה לכהנים ביובל, ואחרי כן הקדישה הכהן שזכה בה – הרי זה כשאר מקדיש שדה אחוזתו שיכול לגאלה, ואם לא גאלה – מתחלקת לכהנים ביובל הבא (ואינה חוזרת לבעלים הראשונים שנאמר לא יגאל עוד).

ד. כהן שזכה בשדה ביובל, מכרה לאחר והלה הקדישה – בהגיע היובל הריהי חוזרת לכהן (ולא לבעלים הראשונים, שנאמר לאשר קנהו מאתו).

דף כו

מא. שדה מקנה שהוקדשה להקדש – מה דינה ביובל?

המקדיש שדה מקנה – ביובל חוזרת השדה לבעליה הראשונים, לאשר לו אחוזת הארץ ואינה יוצאת לכהנים, שהרי אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו (ואין בכלל זה כשהבעלים הראשונים הקדישוה ולא גאלוה עד היובל ונתחלקה לכהנים ומכר הכהן לאחר, וכנ"ל).

א. התוס' הביאו מרש"י בפירושו התורה, שאין הבדל בדין זה אם נפתתה ע"י אחר מן ההקדש, אם לאו – לעולם חוזרת לבעלים ואינה מתחלקת לכהנים.

והתוס' כתבו שלפום ריהטא נראה שאם לא פדה אחר – אינה חוזרת לבעלים הראשונים. והרמב"ם כתב כדעה ראשונה (וכן הביאו מהירושלמי בקדושין – ע' קהלת יעקב למהר"ט"א ח"א א, קסו. ובמש"מ גרס ברש"י עה"ת כדעה השניה – הובא במנ"ח שנה, ט).

ב. יש אומרים שגם במקום שהשדה אינה חוזרת לבעלים הראשונים, כגון שפירש במכירתו לששים שנה, וכן בשקיבל מתנה (לדעת ר"מ בבכורות נב:) שאינה חוזרת ביובל – אין השדה מתחלקת לכהנים, כי לא נאמר דין חלוקה לכהנים אלא בשדה אחוזה (עפ"י מנחת חינוך שנה; אבי עזרי ערכין ד, א. וע' גם חזו"א (כו, א) שהנותן מתנה לר"מ גואל לעולם, אף לאחר יובל).

דף כז

מב. במה שונים כהנים ולויים מישראלים, לענין הקדשת שדה וגאולתה?

כהנים ולויים שהקדישו שדותיהם – גואלים לעולם, גם לאחר היובל (גאלת עולם תהיה ללוים. לג:). עוד מבואר בגמרא, שגם לדברי שמואל שהמקדיש שדהו בשנת היובל – אינה קדושה, כהנים ולויים מקדישים לעולם, אף ביובל (וכן אמרו להלן כו. וכן פסק הרמב"ם ערכין ד, י).

א. מסתבר שהכהנים והלויים פודים לפי חשבון סלע ופונדיון לשנה, כישראל. וכן שאר הדינים הנוהגים בגאולת ישראל נוהגים גם בהם, כגון שאין גואלים בגירוע פחות משתי שנים סמוך ליובל, ואין מחשבים חדשים (זבח תודה. ובחז"ב צדד בזה).

ב. הראב"ד (בפירושו לתו"כ פר' בהר) כתב להסתפק האם יכול הגזבר למכור שדה של לוי לישראל אם לאו. ואת"ל שיכול, יש להסתפק אם כשיגיע היובל תחזור השדה ללוי בחנם או שמא רק בפדיון. ובזבח תודה הוכיח מהתוספתא שמותר לגזבר למכור שדה של לוי לישראל, וביובל תצא מיד הקונה ללוי בחנם (וכ"ה מסקנת הראב"ד). ויש ראשונים שמשמע לכאורה מדבריהם שחזרת להקדש והלוי יכול גואלה (חדושים ובאורים).

ג. מבואר בסוף המסכת שלדעת חכמים, וכן פסק הרמב"ם, דין זה אינו תלוי באיש המקדיש אלא בבעלי השדה הראשונים; הלכך לוי שירש שדה מזקנו ישראל – דינו כישאל, וישאל שירש מזקנו לוי – דינו כלוי.

פרק שמיני

מג. א. המקדיש שדה – מי קודם לפדותה?
 ב. הבעלים רוצים לפדות בסך מסוים, ואדם אחר בסך אחר – מה הדין? ומה הדין כיוצא בזה בפדיון מעשר שני?
 ג. כמה אנשים שאמרו לפדות השדה, כל אחד אמר סכום גבוה על זה שלפניו, וחזרו בהם – מה דינם?
 ד. האם פודים הקדשות בשוה כסף? האם פודים בדבר שאין בחומשו שוה פרוטה?
 א. מצות גאולה באדון (ואם לא יגאל – ונמכר בערכך). הלכך – וגם משום שהבעלים מוסיפים חומש, ועוד שחביבה הקרקע על בעליה ומוסיף בפדיונה – אומרים לבעלים שיפתח הוא ראשון לפדותה. ואם אינו שומע – כופים אותו לפתוח ראשון.
 א. כתבו התוס' שבזמן הזה, כיון שפודים לכתחילה על שוה פרוטה ואין להקדש ריווח בדבר – אין דין זה אמור. אבל צדדו (ב'א נמי) שמצות קדימה בבעלים קיימת גם בזמן הזה.
 ב. הרמב"ם כתב שדין כפיה אינו אלא בזמן שאין היובל נוהג. שאז אין הקרקע יוצאה לכהנים וסופה להיפדות, אבל בזמן שהיובל נוהג – אין כופים. והראב"ד חולק.
 ג. כפיה זו – בדברים היא (מעשה חשב, ולוה נטה בזבח תודה).
 ד. כתב השפת-אמת שהדעת נוטה שאסור לבעלים להציע מחיר פחות משווי השדה, בגלל שיודעים שהם יתחייבו להוסיף חומש – כי נראה שמצות חומש היא מלבד שווי הקרקע האמתי. (ויתכן שאין כאן איסור אלא שלא ירויח כלום, שהרי ההקדש ראוי לשומה בשלשה והוא יצטרך להוסיף חומש על שומתו, וכדלהלן).

ב. אם הבעלים מציעים סכום מסוים ואדם אחר הציע כמותם – הבעלים חייבים לפדות, שהרי הם מוסיפים חומש ולא אחר.
 ואם האחר הציע סכום גדול מן הסכום שאמרו הבעלים, אך פחות מהקדש עם חומשו – הבעלים פודים. ונותנים הקדש שאמרו עם חומשו, ועוד נותנים את התוספת שהוסיף האחר על הקדש שלהם, אבל אין מוסיפים חומש על תוספת זו (סתם מתניתין, וכבית הלל), אלא כ"כ שמוה שלשה אנשים (מומחים. רמב"ם) בסכום זה, אז מוסיפים על אותו הסכום חומש ופודים. ובית שמאי החמירו, שאפילו לא נישום בשלשה מוסיפים חומש על עילוי של האחר.
 א. אם ירצו הבעלים, יכולים לומר לאותו שהציע סכום גדול: פדה אתה, והם יוסיפו חומש על הסכום שהציעו בתחילה (כ"מ בשטמ"ק (בע"ב אות א) מהר"י והרא"ש).

ב. לשיטת הרמב"ם (ת,ה), אין הבעלים נותנים את התוספת שהוסיף האחר, אלא נותנים את הקרן שאמרו הם עם חומשו בלבד. ורק אם לאחר שהוסיף האחר במחיר, הוסיפו הם על סכומו, אפילו פרוטה אחת בלבד, חייבים ליתן את התוספת שהוסיפו אך ללא חומש אותה תוספת. היה הסכום שהאחר הציע שווה לסכום הקרן והחומש של הבעלים – רצו הם פודים רצה הוא פודה. (ולכתחילה מצוה באדון, כנ"ל).

היה הסכום של האחר גדול משל הבעלים – האחר פודה. במעשר שני אינו כן, אלא הקובע היחיד הוא סכום הקרן ואין מתחשבים בתוספת החומש, שאין להקדש הנאה בממון אלא לבעלים, הלכך הוא אומר בסלע ואחר אומר בסלע ואיסר – של סלע ואיסר קודם. שני אנשים זרים המציעים מחיר שווה; נסתפק השפת-אמת האם הראשון שהציע הוא קודם, או שמא אין שייך כאן דין קדימה אלא למי שירצה הגובר ימכור, או יפילו גורל. ודעתו נוטה שהראשון קודם.

ג. אמר אחד לפדות בעשר, ובא אחר ואמר בעשרים, ועוד אחר בשלשים; חזר בו האחרון – נותן להקדש עשר שהוסיף. חזר אחריו השני – נותן הוא לבדו עשר שהוסיף על הראשון. חזר אחר כך הראשון – נותן לבדו את התוספת שהוסיף על שווי הנכס. אם חזרו השני והשלישי יחדיו; שניהם משלמים בשותפות את העשר שהוסיפו על הראשון, נמצא השלישי משלם 15 והשני – 5. חזרו שלשתם כאחת – שלשתם נושאים בשוה בתוספת הראשונה שהוסיף הראשון על שוויו, והשני והשלישי משתתפים בשוה בתוספת השנייה, והשלישי לבדו משלם על תוספתו (כן היא שיטת רש"י והראב"ד). הרמב"ם סובר שכשחזרו יחדיו כולם משלמים שווה בשוה על ההפסד הכולל שנוצר ע"י חזרתם.

ד. הסיקו ששוה-כסף ככסף לדברי הכל (מלבד בפדיון מעשר שני, שנאמר וצרת הכסף בדוקא).

דבר שאין בחומשו שוה פרוטה – מחלוקת תנאים; לתנא קמא אין פודים בו ולר' יוסי פודים. א. אמרו בגמרא שהמשך המשנה הסתמית מורה כרבנן. ומשמע לכאורה שהלכה כמותם שאין פודים כל שאין בחומשו שוה פרוטה. ונראה לכאורה שבדיעבד חל הפדיון, שהרי אמר שמואל (להלן כט). ומשמע שם שכן נוקטים ואין בדבר מחלוקת) 'הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל'. ובזמן הזה אף לכתחילה מותר, כמבואר בגמרא שם – שכיון שהכל הולך לאיבוד חשיב כבדיעבד. ב. כתב השפת-אמת, הדעת נוטה שלת"ק אפילו אדם אחר שאינו מוסיף חומש, אינו פודה בסכום שאין בחומשו שוה פרוטה. ובספר אור שמח (ערכין ו, יט) נסתפק לומר שלא חל הקדש על דבר שאין בחומשו שוה פרוטה, לפי שאינו ראוי לפדיון הבעלים (וע"ע בב"מ נג אודות מעשר שני שאין בחומשו שוה פרוטה).

דף כח

- מד. א. אלו דברים יכול אדם להחרימם ואלו אינו יכול?
ב. כהנים ולויים שהחרימו – האם חל החרם?
ג. חרמי כהנים, גזל הגר, ושדה אחוזה המתחלקת לכהנים (ובכור בהמה) – לאלו כהנים הם ניתנים?